

Сураи Фил

*105-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукаррама нозил шуда,
аз 5 оят иборат аст.*

Ин сура аз қиссаи «Асҳоби фил», ки онҳо қасди вайрон кардани Каъбаро доштанду, Худои таоло кӯшишу меҳнаташонро бар зиёни худашон гардонид, сухан мекунад. Ин воқеа дар соли 570-уми милодӣ ба вуқӯъ пайваست, ки ба соли таваллуди Он ҳазрат (с) мутобиқ аст.

Он вақт мардум интизори таваллуди паёмбари охируззамон ҳазрати Муҳаммади мустафо (с) буданд. Ин яке аз ҳодисаҳои бузургтарини таърих дар олам аст ва то охири олам боқӣ мемонад.

Дар ривоятҳо омадааст, ки ин воқеа дар соли таваллуди Расулulloҳ (с) шуда гузаштааст. Бо ривояте 50-рӯз пеш аз таваллудашон. Он ривоят чунин аст: Дар шаҳри Яман ҳокиме буд бо номи Абраҳатул Ашрам. Ӯ дар вилояти Санъо ибодатхонае бунёд карду зиёраткунандагони «Байтуллоҳ»-ро ба зиёрати он бутхона бо зӯрӣ ҷалб карданӣ шуд. Ин нияти нопоки Абраҳаро шахсоне аз қабилаи «Кинона»-гиҳои Ямании сокини шаҳри Макка шуниданд. Яке аз онҳо ба шаҳри Санъо омад ва дар вақти муносиб даруни он ибодатхона шуд ва меҳробу деворҳои онро бо наҷосат олонид ва пинҳонӣ аз он шаҳр шабона ғайб зад.

Ин воқеаро ба Абраҳа расониданд, ӯ дар ҳашму ғазаб шуда, қасам ёд намуд, ки рафта хонаи Каъбаро вайрон мекунам. Ӯ тайёрии саҳт дид ва аскарони бисёре ҷамъ намуд. Абраҳа фили маҳмудиро, ки фили аз ҳама калонтарин буд дар пеши аскарон ҷой дода, ба сафар баромад.

Он ҳокими саркаши маслиҳатнодаро ба маслиҳати мӯйсафедону бохирадони мамлакати худ гӯш накарда ба раъйи худ кор сар кард. Қисса кӯтоҳ, ба назди Маккатуллоҳ расид. Дар он вақт сардори қавме, ки дар назди Байтуллоҳ зиндагонӣ мекард, бобои ҳазрати Расулulloҳ (с) Абдулмуталлиб буд. Ӯ ба қавми худ амр кард, ки фардо аҳли Макка ҳама ба сӯйи кӯҳро фирор кунанд. Он қавм чунин ҳам карданд. Абдулмуталиб назди Байтушшариф омада, рӯ ба рӯйи он истода тавбаю тазарруъ намуда, ин дуъои аҷоибро қироат кард: «Эй Худованди Бузург, Худат медонӣ, ки ин малъун барои вайрон кардани хонаи Худат омадааст. Иродаи каримат чи хел ки бошад, ҳамон хел кун! Мо ризоем дар он чӣ ки ту

ризо бошӣ, эй Худованди меҳрубон!». Баъд ба назди қабилааш ба кӯҳ рафт.

Ба ривояте сарбозони Абраҳа якчанд даста чорпоёни Абдулмуталлибро гирифта бурданд. Абдулмуталлиб ба назди Абраҳа рафт. Ӯ дар қасрчаи худ нишаста буд, вақте ки Абдулмуталлибро дид аз курсии шоҳии худ фаромад, зеро Абдулмуталлиб шахси қавиҷуссаи қоматбаланду хушсурат буд ва ин ба Абраҳа маъқул шуда, ба тарҷумони худ гуфт: "Аз ӯ пурс чӣ хоҷат дорад". Тарҷумон аз ӯ пурсид, ӯ гуфт: "Сарбозони шоҳ якчанд уштурони маро ба ғорат бурданд, ман онҳоро меҳоҳам". Абраҳа дар ҷавоб гуфт: "Ҳавсалаам аз ту гирифт, ман фикр кардам, ки ту аз ман вайрон накардани Каъбаро мепурсӣ, аммо ту уштурони худро меҳоҳӣ". Абдулмуталиб дар ҷавоб гуфт: "Уштурон, ки моли ман аст, ман моли худро меҳоҳам, аммо ин хона, ки "Байтуллоҳ" аст, ҳудаш соҳиб дорад ва соҳиби он онро муҳофизат мекунад". Молашро гирифта баргашт.

Баъд аз он Абраҳа даст ба ҳуҷум зад ва фили маҳмудиро пеш андохт. Фил аз қояш бархоста рӯ ба сӯи Каъбатуллоҳ намуду таъзим карду боз ба қояш ҳобид ва аз қояш ҳеҷ наҷунбид. Чун онро ба дигар тараф равон мекарданд, мерафт, аммо ба тарафи Байтуллоҳ намерафт. Дар ин ҳангом ногаҳон аз тарафи баҳр селайи паррандагон зоҳир шуд ва дар минқори ҳар яке аз онҳо сангча ва дар ду пояшон ду сангчае аз лои пухта болои сари Абраҳа ва сарбозони ӯ давр заданд. Он сангчаҳо ба ривояте миқдори нахӯд ё каме аз он калонтар буданд, вақто ки сангчаҳоро бар сари сарбозони Абраҳа мепартофтанд, баробари расидани сангчаҳо онҳо ҳалок мешуданд, чунки он сангчаҳо мисли тири аз камон баромада саҳт ҳаракат мекарданд. Чун лашкари Абраҳа ин ҳолатро диданд, рӯ ба гурез ниҳоданд, лекин он паррандаҳо онҳоро думболгир намуда, ҳамаро ҳалок намуданд.

Абраҳа низ аз захми он сангчаҳо эмин намонд ва дар тани ӯ қароҳате пайдо шуда нохун ва ангуштонаш мисли чӯби пӯсида аз ҳам ҷудо шуда, мерехтанд ва бо ҳамин ранҷ, бо як илоҷе ба Санъо расида, бо азобҳои саҳт дар он ҷо ҷон дод. Ин қисса барои ибратгирандагон дарси ибрат аст.

Оятҳои зерин ин мазмунро таъкиду тафсил медиҳанд:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

*Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону
бениҳоят бораҳм аст.*

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ

А-лам тара кайфа фаъала Раббука би асҳаби-л-фил.1.

*1. Оё надидӣ, ки чӣ гуна муомила кард Парвардигори ту ба
асҳоби Фил?*

Яъне, эй Муҳаммад (с) оё ба ту хабари чи гуна муомила кардани Парвардигорат ба асҳоби Фил, ки онҳо қасди таҷовуз кардан ба Каъбаи мушаррафaro доштанд, нарасид? Албатта, расид ва ту онро медонӣ, гӯё ба чашми худ мушоҳида карда бошӣ! Дар ин оят мурод аз "Асҳоби фил" (соҳибони фил) Абраҳа ва лашкари ӯст.

أَلَمْ تَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ

Алам яҷъал кайдахум фи тазлӣл. 2.

2. Оё макрашонро ботил насохт?

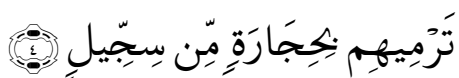
Аллоҳ таборак ва таъоло Расулаш (с)-ро хабар дода меғӯяд, ки онҳо меҳостанд Каъбаи илоҳиро вайрон кунанд ва калисои сохтаи худро обод созанд, аммо Худованди ту нахост ва онҳо ба орзуи худ нарасиданд. Худованд макри онҳоро беҳосил ва тадбиришонро ботил гардонид. Ба ҷойи он, ки ба орзуи вайрон кардани Каъбаи мукааррама расанд, худ халок гардиданд. Яъне:...

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ

Ва арсала ъалайҳим тайран абабӣл.3.

3. Ва бар зарари онҳо гурӯҳ-гурӯҳ паррандагонро фиристод,

Аллоҳтаъоло дар муқобили лашкари Абраҳа лашкари худро ба сурати паррандагон гурӯҳ-гурӯҳ фиристод. Дар минқори ҳар яке аз онҳо як сангча ва дар пойҳояшон ду сангча буд. Сангчаҳо аз лои пухта буданд. Бузургии онҳо мисли нахӯд ё калонтар буд. Паррандаҳо болои сари Абраҳа ва сарбозони ӯ давр зада, онҳоро аз ҳар тараф ихота карданд. Паррандаҳо...

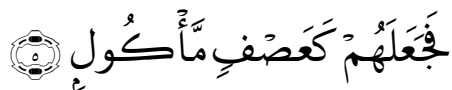

Тармиҳим би ҳиҷрати-м мин сичҷил. 4.

4. сангрезаҳои аз гили пухтаро бар сари онҳо меафкананд.

Партоб мекарданд ба сӯйи лашкари онҳо сангрезаҳои лои пухташударо ва он сангчаҳо монанди тири камон ба касе, ки мерасид, ҳалок мешуд. Лашкари Абраҳа ин ҳолатро дида рӯ ба гурез ниҳоданд, лекин паррандаҳо онҳоро думболгир намуда, ҳамаашонро ҳалок намуданд.

Баъзе муфасссирон зикр кардаанд, ки "Сичҷил"- калимаи форсӣ буда, онро ба луғати арабӣ кӯчонидаанд. Ва он мураккаб аз ду калима буда, мисли "санг" ва "гил", ки ҷамъи он "сангил" мешавад ва азбаски дар ҳуруфоти араб ҳарфи "г" нест, онро табдил ба ҳарфи "ҷ" карданд- "санҷҷил" шуд, ҳарфи "н"-ро ҳазф карда (аз талаффуз бардошта), ба "син" касра, (зер) доданд, дар ҳосил "сичҷил" шуд.

Фа ҷаъалаҳум ка ҳасфи-м маъкул. 5.

5. Пас, онҳоро монанди коҳи нимхӯрда (поймолишуда) гардонид.

Худованд сарбозони Абраҳаро ба воситаи он паррандагон чунон саркӯб кард, ки оқибат дар майдони ҷанг монанди тӯдаи коҳ (пасхӯрди чорпоён) зери по шуда, парешон ва хору залил гаштанд.

Абраҳа низ аз захми он сангчаҳо эмин намонд. Дар тани ӯ ҷароҳате пайдо шуд. Нохун ва ангуштонаш мисли ҷӯби пӯсида аз ҳам ҷудо шуда мерехтанд. Бо ҳамин азоб ба Санъо расид ва аз дарду ранҷи саҳт ҷон дод.

Қиссаи дар ин сура нақлшуда, барои инсонии оқил ва хушфаҳм дарси ибрат аст. Поёни сураи "**Фил**". Валиллоҳил ҳамд.

Адибе гуфтааст:

**Ҷамчу он асҳоби фил андар Ҷабаш,
Каъбае карданд, Ҷақ оташ задаш.
Қасди Каъба сохтанд аз интиқом,
Ҷолшон чун шуд, фуру хон аз Калом!
Лашкаро мургаке чанде шикаст,
То бидонӣ к-ин салобат аз ҷақ аст.
Гар туро васвос омад з-ин қабил,
Рав бихон ту сураи асҳоби фил.**